יום א', כ"ט בתמוז תשס"ד (18 ביולי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

שבוע שמח ושבוע טוב!

בתאריך של אתמול, ה-**כ"ח בתמוז**, לפני 68 שנה, **החלה מלחמת האזרחים בספרד** [בשנת תרצ"ו, 1936]. לאור הקשר בין תשעה באב (בעוד 9 ימים) לבין גירוש היהודים מספרד לפני 512 שנה, קצת על תחילת נוכחות יהודית בספרד בעת האחרונה...

במאות השנים שאחרי גירוש היהודים מספרד וכפיית הנצרות על שאריתם ב- 1492, לא היו עוד יהודים בספרד, ועל כל פנים לא היתה נוכחותם חוקית. המסורת הספרדית הזכירה מפעם לפעם נושׂאים הקשורים באשמת היהודים במות "האיש ההוא", אך לא היו לכך השפעות מעשׂיות בחברה הספרדית, ששוב לא היו בה יהודים. הלאומיות המודרנית התפתחה בספרד באיטיות, וגם בראשית המאה ה- 20, לא הגיעה לעוצמה במידה שהיתה שכיחה ברוב המדינות האחרות בדרום אירופה, במרכזה ובמזרחה. את הדוקטרינה הפשיסטית החדיר לספרד ארנסטו חימנס קבליירו, דמות בולטת בעולם הספרותי בסוף שנות ה- 20. קבליירו הושפע בעיקר מהפשיזם האיטלקי, שבדרך-כלל לא התאפיין באנטישמיות גלויה. יתר על כן, בשעתו שירת קבליירו בצבא בשטח החסות של ספרד בצפון מרוקו, והתרשם עמוקות משימור השׂפה הספרדית ומכמה היבטים של התרבות הספרדית בקרב הקהילה היהודית הספרדית המקומית. הוא קיבל מענק ללמוד את תרבות הקהילות היהודיות הספרדיות ברחבי אגן הים התיכון, וכך נטה דווקא להתייחס בחיוב ליהודי ספרד כאל גיבורי שימורה של תרבות ספרד. רושם חיובי דומה למדי היה גם לכמה קציני צבא ספרדים במרוקו, ובמידה מסויימת אולי גם לגנרל פרנקו עצמו.
ב- 1931 נוסדה תנועה פשיסטית מאורגנת ראשונה ושמה: "חונ"ס" – נוטריקון בספרדית ל-"המועצה למתקפה לאומית סינדיקליסטית". הדמות המרכזית שבה, חוסה אנטוניו פרימו דה ריוורה, דחה מכל וכל סוסמאות אנטישמיות והדגיש כי המפלגה חייבת לציין סיסמאות חיוביות אודות ספרד. נושׂאים אנטישמיים לא תפסו מקום בולט בתעמולה הפשיסטית בכל מקרה, משום שכמעט לא היתה להם כל אחיזה בחברה הספרדית. נראה שלא היתה סלידה של ממש ממי שהיו ממוצא יהודי; ואף תנועתו הלאומנית של פרנקו קיבלה ברצון תרומות כספיות מיהודים עתירי ממון בצפון מרוקו.
עוד במאה ה- 19 חזרו יהודים והתיישבו בספרד. בעלות הנאצים לשלטון בגרמניה, התקיימה בספרד רפובליקה, וחוקתה העניקה שוויון זכויות מלא לשאינם קתולים. ספרד יכלה אפוא להיות ארץ מקלט לפליטים יהודים מגרמניה. עד תחילת 1935 נכנסו לספרד כ- 3000 יהודים, ובפרוץ מלחמת האזרחים ביולי 1936, מספרם כ- 6000 נפש. חברת "חיצ"ם" סייעה לפליטים באמצעות וועדות 'עזרה' שהוקמו בברצלונה ובמדריד, וב- 1935 שיגרה "חוצם" כ- 60 בעלי מלאכה יהודים להתיישב בספרד.
במלחמת האזרחים ב- 1936-1939, יצאו רוב היהודים את ספרד. מאידך... אלפי יהודים אחרים – כ- 7000 – הגיעו אז לספרד כמתנדבים בבריגדות הבינלאומיות. יהודים אלה היו כ- 30% מכלל המתנדבים למלחמה נגד ה'לאומנים' שבהנהגת הגנרל פרנקו. כולם ראו במלחמתם מאבק עם הפשיזם והנאציזם, בעלי-בריתו של פרנקו. בנובמבר

"לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה." [תהלים כ"ד 1]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

בס"ד

"הדף היומי לתולדותנו"

יום א', כ"ט בתמוז תשס"ד (18 ביולי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

1938 ניאותה ממשלת הרפובליקה להוציא מספרד את הבריגדות הבינלאומיות, ונראה שלא נותר אף אחד מהיהודים הללו על אדמת ספרד. [האנציקלופדיה של השואה]

"לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה." [תהלים כ"ד 1]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל